

**Biuro Informacji i
Dokumentacji
Kancelarii Senatu**

OE-63

Grudzień 2006

Andrzej Czyżewski

**Opinia o projekcie ustawy
budżetowej na 2007 r.
w części rolnictwo**

Dział Informacji i Ekspertyz

Seria:
Opracowania i Ekspertyzy

Spis treści:

Opinia o projekcie ustawy budżetowej na 2007 r. w części rolnictwo –

*Prof. Dr hab. Andrzej Czyżewski, Katedra Makroekonomii i Gospodarki Żywnościowej
AE w Poznaniu*

Material prepared by the Information and Expertise Department of the Office of Information and Documentation.

The Office commissions opinions, analyses and expertises concerning individual projects of laws prepared by specialists representing different points of view.

Expressed in the material opinions reflect only the views of the authors

© Copyright by Kancelaria Senatu, Warszawa 2004

Biuro Informacji i Dokumentacji Kancelarii Senatu RP

Dyrektor – Andrzej Dziubecki - tel. 694-24-32, fax 694-24-28, e-mail: dziubeck@nw.senat.gov.pl

Wicedyrektor – Ewa Nawrocka tel. 694-25-20, e-mail: nawrocka@nw.senat.gov.pl

Dział Informacji i Ekspertyz tel. 694-20-59, fax 694-20-49

O P I N I A

o projekcie ustawy budżetowej na 2007 r. w części dotyczącej Rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych, Dział 0.10 cz. 32,33,35 oraz w pozostałych częściach, a także planach finansowych na 2007 r. Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencji Rynku Rolnego, Agencji Nieruchomości Rolnych oraz Centralnego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych, Druk Sejmowy nr 1000

Spis treści

I. Ocena	2
1. Struktura dochodów i wydatków na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne	2
2. Rozliczenie z UE w 2007 r.	5
3. Agencje płatnicze	9
3.1. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR)	9
3.2. Agencja Rynku Rolnego (ARR)	11
4. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)	14
5. Agencja Nieruchomości Rolnych (ANR)	15
6. Centralny Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych	16
7. Pozostałe uwagi	16
II. Konkluzje	17

I. Ocena

1. Struktura dochodów i wydatków na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne.

Dochody budżetowe realizowane przez jednostki nadzorowane przez ministra właściwego ds. rolnictwa i rozwoju wsi oraz przez wojewodów planowane są w kwocie **939,56 mln zł** z czego w części rolnictwo **28,75 mln zł**, rozwój wsi **15,0 tys. zł** oraz rynki rolne **910,8 mln zł**. Stanowią je wpływy z usług agrochemicznych, opłaty administracyjne, opłaty za badania roślin uprawnych, wpłaty za dzienniki połowowe itp. Istotny wzrost dochodów wystąpił w **cz.35 Rynki rolne**, co wiąże się z wpływami z tytułu składek restrukturyzacyjnych na rynku cukru oraz odzyskanego podatku od towarów i usług z Urzędu Skarbowego w związku z realizacją interwencji na rynku rolnym. **Przyjmując, iż dochody budżetu państwa wyniosą w 2007 r. 226.831,4 mln zł to udział w nich wspomnianych jednostek wyniesie 0,41% tj. blisko dwukrotnie więcej niż w 2006 r.**

Wydatki na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne w dziale Rolnictwo i łowiectwo oraz innych działach bezpośrednio związanych z rolnictwem, rybołówstwem i rybactwem wraz z rezerwami celowymi określone są w 2007 r. kwotą **17.136,8 mln zł** bez wliczania w to **środków UE i KRUS**, tj. realnie o ok. **105,3% więcej** (po uwzględnieniu 1,9% stopy inflacji) niż w 2006 r. Stanowi to **6,67%** wydatków budżetu państwa i **1,56%** PKB. (Odpowiednie udziały dla 2006 r. **były mniejsze i wynosiły 3,74% i 0,86%**). Biorąc pod uwagę projekt ustawy budżetowej na 2007 r. wydatki ponoszone tylko w dziale **Rolnictwo i łowiectwo, rozwój wsi i w budżetach wojewodów bez innych działów** bezpośrednio związanych z rolnictwem oraz rezerw celowych, wyniosą **10.525,3 mln zł**, co stanowi realnie o **302,54%** więcej (tj. **ponad trzykrotnie**) niż w Ustawie budżetowej na 2006 r. Na rybołówstwo i rybactwo wydatki budżetowe w 2007 r. wyniosą **220,9 mln zł** tj. realnie o **1386,82%** więcej niż w 2006 r. (**wzrost blisko czterynastokrotny**) w tym środki budżetowe przewidziane na współfinansowanie sektorowego programu operacyjnego "Rybołówstwo i przetwórstwo ryb" **192,7 mln zł**. Natomiast w innych działach, bezpośrednio związanych z rolnictwem wydatki w 2007 r. będą wyższe niż w 2006 r. i wyniosą **817,1 mln zł** tj. realnie o **163,07%** więcej niż rok wcześniej, głównie na skutek wzrostu wydatków na rynki rolne i w budżetach wojewodów. **W 2007 r. zdecydowanie wolniej niż w 2006 r, wzrastają wydatki na rezerwy celowe. W 2007 r. mają one wynieść 5.794,34 mln zł tj. realnie ok. 6,22% więcej niż w roku ubiegłym, podczas gdy w roku poprzednim wzrost ten wynosił realnie 41%. Kluczową pozycję pełnią tu dopłaty i inne płatności w ramach WPR (2.148,949 mln zł), dopłaty do paliwa rolniczego (650 mln zł, nominalnie tyle samo co w 2007 r.) oraz współfinansowanie płatności w ramach WPR tj. z tytułu: SPO, Restrukturyzacja i modernizacja**

sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006 (**746,449 mln zł**), Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) 2004-2006 (**438,229 mln zł**), a także PO Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013 (**543,815 mln zł**) i PO Zrównoważony rozwój rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów nadbałtyckich 2007-2013 (**337,6 mln zł**). Większą redukcję w tej części budżetu wykazują realnie wydatki na utrzymanie urządzeń melioracyjnych podstawowych (o ok.-12,2%). Mniejsze niż w roku ubiegłym będą realne wydatki na Plan rozwoju Obszarów Wiejskich z lat 2004-2006 (-54,8%), SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006 (-10,4%), a także w pozycji dopłaty i inne płatności w ramach WPR (realnie -7,3%). Po raz pierwszy natomiast pojawiły się w 2007 r. takie tytuły jak wsparcie rozwoju sektora bydła mięsnego (20 mln zł), dopłaty budżetowe z tytułu różnic kursowych (PLN/EUR) w związku z PROW 143,6 mln zł oraz program zwalczania i kontroli chorób zwierząt 97,5 mln zł. Zabezpieczono także środki w rezerwach celowych na ubezpieczenia upraw rolnych i zwierząt gospodarskich w wysokości 100 mln zł. W 2006 r. na dopłaty do tych ubezpieczeń przeznaczono kwotę 55 mln zł w wydatkach na Rolnictwo. Nie przewiduje się natomiast kontynuacji w 2007 r. wydatków na zakup szczepionki przeciwko wirusowi ptasiej grypy oraz na utrzymanie urządzeń melioracji wodnych na Żuławach i w pradolinie Wisły w woj.kujawsko-pomorskim. Wspomnieć też należy, iż w 2007 r. mają wzrosnąć realnie wydatki na tak ważne pozycje jak: zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz dofinansowanie kosztów realizacji zadań Inspekcji weterynaryjnej (229,5 mln zł, wzrost o 194,25%). Na takim samym poziomie co w 2006 r. (nominalnie) pozostaną natomiast wydatki na stypendia i pomoc materialną dla młodzieży wiejskiej 78,6 mln zł, które już drugi rok z rzędu nie są urealniane o stopę inflacji. Z drugiej strony cieszy, iż w 2007 r. kredyt na program poakcesyjnego wsparcia obszarów wiejskich zaplanowano na kwotę 120,218 mln zł tj. realnie ponad 14 razy więcej niż w 2006 r. oraz, iż kontynuowane będzie finansowanie letniego wypoczynku dzieci z rodzin byłych pracowników PGR w wysokości 15,5 mln zł tj. na poziomie takim jak w 2006 r.

Dynamikę realnych wydatków w budżecie krajowym i wojewodów w 2007 r. na cele Rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych, dokumentuje szczegółowo poniższe zestawienie przyrostu i spadku wydatków na ważniejsze tytuły budżetowe.

1.1. Przewiduje się realny przyrost wydatków budżetowych w 2007 r. na następujące cele:

	wydatki w mln zł	Dynamika (realnie do 2006 r.)
• Postęp biologiczny w produkcji zwierzęcej	103,8	+16,9%

• Oświata i wychowania (<i>łącznie Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne</i>)	11,75	+13,0%
• Rolnictwo ekologiczne	11,0	+35,6%
• Główny Inspektorat Weterynarii	9,35	+66,75%
• Krajowe Centrum Doradztwa	9,16	+ 3,87%
• Krajowe Centrum Hodowli Zwierząt (0,09 mln zł w 2006 r.)	8,4	+9319,2%
• Graniczne Inspektoraty Weterynaryjne	6,62	+1,40%
• Spółki wodne	2,76	+1,86%
• Melioracje wodne – finansowanie projektów z udziałem środków UE	41,08	pozycja nie wystąpiła

1.2. Realny spadek wydatków budżetowych wystąpi w 2007 r. na cele:

	wydatki w mln zł	Dynamika (realnie do 2006 r.)
• Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego	166,6	-2,08%
• Powiatowe Inspektoraty Weterynaryjne	137,9	-0,49%
• Melioracje wodne (<i>wydatki bieżące i inwestycyjne łącznie bez udziału środków z UE</i>)	99,23	-63,59%
• Administracja publiczna (<i>łącznie Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne</i>)	92,86	-16,38%
• Wojewódzkie Inspektoraty Weterynaryjne	88,35	-0,35%
• Zwalczanie chorób zakaźnych zwierząt oraz badania monitoringowe pozostałości chemicznych i biologicznych w tkankach zwierząt i produktów (budżety wojewodów)	60,16	-2,1%
• Prace geodezyjno-urzędzeniowe na potrzeby rolnictwa (<i>wydatki bieżące i majątkowe łącznie w budżetach wojewodów, w tym związane z finansowaniem projektów z udziałem UE</i>)	54,4	-4,0%
• Postęp biologiczny w produkcji roślinnej	32,8	-16,38%
• Centralny Ośrodek Badań Odmian Uprawnych	31,02	-1,3%
• Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza	28,0	-1,93%
• Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych	17,4	-5,14%
• Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa	11,2	-18,17%
• Ochrona roślin (<i>budżet centralny</i>)	2,6	-71,87%
• Ochrona roślin (<i>budżet wojewodów</i>)	0,28	-38,31%

Porównanie dynamiki wydatków na te same pozycje budżetowe w 2006 r. i 2007 r. pokazuje niepokojące odwrócenie jej dynamiki w 2007 r. Już pobieżny ogląd pozwala zauważyć (por. A.Czyżewski, ekspertyza budżetowa za 2006 r.), iż aż w 14 pozycjach wydatki wykazują spadek (w 2006 r. było ich 8), a wzrost tylko w 9 (w 2006 r. było ich 14), co znajduje odpowiednie odzwierciedlenie w planowanych kwotach. **W 2007 r. suma projektowych wydatków budżetowych w obszarze Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Rynków Rolnych (bez rezerw celowych) według zamieszczonego wyżej wykazu corocznie porównywanych pozycji jest ponad 5-cio krotnie wyższa w pozycjach wykazujących spadek niż wzrost. W 2006 r. wystąpiła sytuacja odwrotna. Wydatki w pozycjach wykazujących wzrost były ponad 6-cio krotnie wyższe, niż w wykazujących spadek, natomiast w 2005 r. sytuacja w tym zakresie zbliżona była do tej z 2007 r. Są to przesłanki, by twierdzić, iż względnie wysoki poziom nakładów na współfinansowanie i prefinansowanie wydatków związanych z transferem środków unijnych (por. pkt 2 ekspertyzy) pociągnął za sobą ograniczenie wydatków z krajowego budżetu na cele wewnętrzne w rozwoju Rolnictwa, wsi i rynków rolnych i w tym sensie analogia do projektu budżetu z 2005 r. jest uzasadniona. Niepokoi szczególnie utrzymująca się od kilku lat tendencja redukcji wydatków budżetowych na postęp biologiczny w produkcji roślinnej, co powinno jak najszybciej ulec zmianie, w ślad za wzrostem w 2007 r. wydatków na postęp w produkcji zwierzęcej. Warto natomiast zauważyć redukcję w budżecie na 2007 r. wydatków na administrację publiczną we wszystkich częściach sektora rolno-żywnościowego, co należy ocenić pozytywnie. Z eksperckiego obowiązku odnotować też należy, iż niezależnie od powyższego wykazu wzrostów i spadków wydatków budżetowych w budżetach wojewodów w 2007 r. przewidziane są wydatki związane z finansowaniem projektów z udziałem środków z UE. Poza wymienionymi wydatkami na prace geodezyjno-urzędzeniowe na potrzeby rolnictwa (projekt z udziałem funduszy unijnych **36,5 mln zł**) oraz na melioracje wodne w kwocie **410,08 mln zł** wskazać trzeba na środki przeznaczone na Restrukturyzację i modernizację sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich w wysokości **11,76 mln zł**, zapisane w budżetach wojewodów.**

2. Rozliczenia z UE w 2007 r.

Członkostwo Polski w UE znajduje odzwierciedlenie w zakresie planu wydatków na Rolnictwo i łowiectwo, rozwój wsi i rynki rolne w 2007 r.

Dotyczą one środków z UE na kontynuację programów przedakcesyjnych, funduszy strukturalnych i zadań Wspólnej Polityki Rolnej*:

	<i>w mln. zł</i>	<i>dynamika (realnie do 2006 r.)</i>
Środki z UE w 2007 r. (łącznie)	11.813,990	+6,2%
w tym:		
1. Kontynuacja programów		
• PHARE	39.624	-73,1%
2. Wydatki na programy operacyjne z udziałem funduszy strukturalnych		
• SPO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004-2006 (Środki zapisane w poszczególnych częściach budżetu)	1.773,392	+10,4%
• SPO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb 2004-2006 (Środki zapisane w poszczególnych częściach budżetu)	222,951	+0,4%
3. Prefinansowanie (łącznie)	9.778,023	+6,84%
w tym:		
• Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich 2004-2006	1.752,917	
• PO Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013	1.834,794	
• Wspólna Polityka Rolna – dopłaty i inne płatności w tym płatności bezpośrednie	2.951,582	
• Interwencja na rynkach rolnych	1.103,842	
• Pozostałe	2.134,888	-78,2%
w tym m.in.:		
PO Rybołówstwo i przetwórstwo ryb	17,981	
PO Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego	47,562	

* Bez środków programu „Transition Facility” dotyczącego m.in. finansowania przez UE niektórych projektów w zakresie Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Rynków Rolnych, współfinansowanych przez Polskę w 2007 r. w omawianym sektorze w wysokości 7.392 tys.zł; Łączne środki UE na ten program przyznane Polsce wyniosą w 2007 r. 225,3 mln zł tj. realnie o ok.230% więcej niż w 2006 r. (96,86 mln zł)

4. Środki UE tj.	10.786,668	+3,6%
składki Polski do budżetu		
UE przy przeliczeniu wg prognozy dla		
2007 r. 3,90 PLN/Euro		

Transfery środków unijnych na kontynuację w 2007 r. programu PHARE, programów operacyjnych z udziałem funduszy strukturalnych i zadań Wspólnej Polityki Rolnej wymagają odpowiedniego ich współfinansowania przez resort Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Dotyczy to następujących tytułów zapisanych w Rezerwach celowych:

	<i>w mln zł</i>	<i>dynamika (realnie do 2006 r.)</i>
Potrzeby resortu rolnictwa i rozwoju wsi w zakresie wydatków na współfinansowanie w 2007 r. (Rezerwy celowe, cz. 83) łącznie	4.554,521	+0,5%
w tym:		
• Planu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) 2004-2006	438,229	-58,6%
• Sektorowy Program Operacyjny „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz Rozwój obszarów wiejskich”	746,449	-10,5%
• Sektorowy Program Operacyjny „Rybołówstwo i przetwórstwo ryb” (2004-2006)	98,383	+20%
• Wspólna Polityka Rolna – dopłaty i inne płatności, w tym uzupełniające płatności bezpośrednie (obszarowe) do poziomu 65% za 2006 r. i 70% za 2007 r.	2.148,949	-7,3%
• PO Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013	543,815	*
• PO Zrównoważony rozwój rybołówstwa i nadbrzeżnych obszarów nadbałtyckich 2007-2013	337,600	*
• Różnice kursowe w związku z PROW	143,619	*
• Programy zwalczania i kontroli chorób zwierząt	97,477	*

* Pozycja nie wystąpiła w 2006 r.

Uwaga: Wydatki strony polskiej związane z interwencją rynkową i Wspólną Polityką Rybacką, które były współfinansowane w 2006 r. zostały ujęte w 2007 r. w poszczególnych częściach budżetu.

Do sumy tej dodać należy wydatki na współfinansowanie projektów „Transition Facility” ponoszone przez stronę polską w 2007 r., a wyszczególnione odpowiednio w poszczególnych częściach budżetowych w kwocie **łącznie 7,39 mln zł. Powyższe wyliczenia dowodzą, iż wydatkowana z krajowego**

budżetu złotówka na współfinansowanie projektów unijnych i celów Wspólnej Polityki Rolnej (4561,91 tys.zł) pociąga za sobą 2,59 zł ze środków UE (11813,99 tys.zł), oczywiście po zwrocie środków z budżetu UE wydanych na prefinansowanie przez budżet krajowy i przy opłaceniu składki do budżetu UE za 2007 r. Warto zwrócić uwagę, iż w 2006 r. wskaźnik ten był niższy i wynosił 2,23 zł. W przepływach finansowych z UE występuje jednak ponad roczne odroczenie. Na płatności obszarowe realizowane przez UE w 2007 r. składać się bowiem będą niezrealizowane w 2006 r. płatności za rok 2006 w wysokości 80% należnej kwoty oraz tak jak to jest w 2006 r. 20% należności za rok 2007, przy czym wypłata tych ostatnich rozpocznie się 1 grudnia 2007 r. Pozostała część należności za rok 2007 będzie realizowana w 2008 r. Warto pamiętać, iż należności za rok 2006 płatne w 2007 r. zostaną ostatecznie wyliczone w oparciu o ustalony przez Komisję Europejską kurs EUR/PLN na 2007 r. (podobnie jak składka do budżetu UE na 2007 r.) wg kursu z dnia 31.12.2006 r. (Według szacunkowej prognozy składka ma wynosić 10.786,668 tys.zł przy zakładanym kursie 3,9 PLN/EUR). Jeśli wziąć pod uwagę środki z UE przeznaczone w 2007 r. na transfery finansowe, na cele programów PHARE, programów operacyjnych z udziałem funduszy strukturalnych oraz zadań Wspólnej Polityki Rolnej, dotyczących rolnictwa, obszarów wiejskich, rynków rolnych, w wysokości 11.813,990 tys. zł (nie licząc środków z programu „Transition Facility”) ale z prefinansowaniem (9.778,023 tys.zł), którego zwrot przez UE wystąpi w znacznej części dopiero w 2008 r., to jest to kwota o 1.027,322 tys.zł wyższa od składki polskiej do budżetu UE. Różnica ta jest o blisko 70% wyższa niż w 2006 r. Kwota przyznana przez UE na Rozwój rolnictwa, wsi oraz rynków rolnych stanowi 43,28% ogółu środków (27.297,76 mln zł) przyznanych nominalnie Polsce przez UE w 2007 r. (W 2006 r. udział ten był zbliżony i wynosił 43,32%). Dowodzi to utrzymującej się kluczowej pozycji sektora rolno-żywnościowego oraz rozwoju wsi i obszarów wiejskich we wspólnotowej polityce gospodarczej wobec Polski. O ile na złotówkę wniesionej przez Polskę składki do budżetu ogólnego UE przypada w 2007 r. 2,53 zł (w 2006 r. było 2,44 zł) środków przyznanych Polsce przez UE to z tego 1,10 zł przeznaczonych jest na cele Rolnictwa, rozwoju wsi i obszarów wiejskich oraz rynki rolne. (W 2006 r. było to 1,06 zł). Z całym więc przekonaniem można powiedzieć, iż rolnictwo i wieś także w 2007 r. będzie beneficjentem procesu integracji Polski ze strukturami UE, i jak wskazują przytoczone liczby, może to być w stopniu wyższym niż w 2006 r. Z obowiązku recenzenta pragnę jednak zauważyć, iż dynamika przyrostu środków unijnych przeznaczonych na kontynuację programów PHARE, programów operacyjnych z udziałem funduszy strukturalnych oraz prefinansowanie jest malejąca w porównaniu z 2006 r. Dotyczy to także łącznych wydatków na współfinansowanie przez stronę polską programów unijnego wsparcia. Warto też zauważyć, iż w 2007 r. Polska nie otrzyma

rekompensaty budżetowej na rzecz poprawy płynności budżetowej, którą otrzymywała w latach 2004-2006 z tytułu negatywnych skutków dla budżetu, wynikających z faktu, iż składka jest wpłacana do budżetu ogólnego UE już od pierwszego dnia akcesji (1 maj) a transfery z budżetu UE zwiększają się stopniowo, ale zasilają budżet krajowy w dużej części z ponad rocznym odroczeniem. Rok 2006 jest ostatnim rokiem, w którym wpłyną z tego tytułu rekompensaty budżetowe w szacunkowej kwocie ponad 2 mld zł.

3. Agencje płatnicze

3.1. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR)

Projekt planu finansowego ARiMR na 2007 r. został sporządzony w układzie memoriałowym (przychodowo-kosztowym) a nie kasowym jak w latach ubiegłych. Wynika stąd niepełna porównywalność z ocenami dotyczącymi 2006 r., niemniej tam gdzie to możliwe porównania takie zostaną przeprowadzone.

Łączna kwota planowanych na 2007 r. przychodów ogółem wynosi **1.337,29 mln zł**, z czego w projekcie ustawy budżetowej na 2007 r. przewidziano dotację podmiotową w wysokości **1.299,75 mln zł tj. o 0,8% realnie mniej niż w 2006 r.** Ponadto na przychody ARiMR w 2007 r. składają się przychody własne w wysokości **20,97 mln zł** i pozostałe w wysokości **17,07 mln zł**. Wydatki z tytułu krajowej działalności pomocowej stanowią **553,32 mln zł** tj. są o 4% realnie niższe niż w 2006 r. Na kwotę tą w największym stopniu składają się dopłaty do oprocentowania inwestycyjnych kredytów bankowych **422,66 mln zł** (realnie więcej o 8,1% niż w 2006 r.) i kredytów przeznaczonych na likwidację skutków klęsk żywiołowych **60,07 mln zł** (realnie mniej o **16,4%** niż w 2006 r.) oraz finansowanie zalesiania gruntów rolnych **39,76 mln zł** tj. 1,1% realnie więcej niż w roku ubiegłym, co stanowi około **94,4%** ogółu kosztów działalności pomocowej. Pozostałą działalność pomocową stanowią wydatki dla podmiotów zajmujących się zbieraniem i utylizacją padłych zwierząt (10 mln zł), finansowaniem grup producenckich (2,65 mln zł), działalnością informacyjno-promocyjną (4,7 mln zł), realizacją udzielonych poręczeń i gwarancji (2,07 mln zł) oraz dopłatami do roślin energetycznych (2,22 mln zł). **Wszystkie wydatki z tych tytułów będą realnie niższe niż w 2006 r., a w odniesieniu do zbierania, transportu i utylizacji padłych zwierząt istotnie niższe bo około 6-cio krotnie.** Jedyne zdecydowanie więcej planuje się przeznaczyć na wydatki związane z identyfikacją i rejestracją zwierząt (8,42 mln zł) tj. ponad dwunastokrotnie w stosunku do 2006 r.. Wskazać także należy na planowane wydatki, na współfinansowanie projektów „Transition Facility” (1.040 mln zł) w tym na bieżące koszty przygotowania Agencji do wdrażania nowej WPR w wysokości **771 mln zł**. Na koszty bieżące działalności ARiMR zaplanowano kwotę **1.323,91 mln zł tj. realnie więcej o**

1,3%. Obejmują one amortyzację, koszty materiałów i energii, usługi obce, podatki i opłaty, wynagrodzenia, ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia oraz pozostałe koszty. **Warto zauważyć, iż tylko cztery z wymienionych pozycji: wynagrodzenia (464,08 mln zł), usługi obce (348,26 mln zł), amortyzacja (350 mln zł) i ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia (109,6 mln zł) obejmują realnie ponad 94% kosztów bieżących, przy czym zdecydowana większość kosztów na cele bieżące zaplanowana została na poziomie realnie niższym bądź podobnym co w 2006 r.** Jedyne wyraźnie mają wzrastać wynagrodzenia (realnie o 12,2%) oraz koszty ubezpieczeń społecznych i świadczeń (realnie o 10,4%). Koszty wynagrodzeń obliczono przy założeniu, że średnioroczna liczba zatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty ma wzrosnąć z **10.313** osób do 11.484 tj. o **1.171** osób, przy średniorocznym zatrudnieniu stałym 9.984 etatów oraz zakładanym zatrudnieniu pracowników sezonowych 1.500 etatów. **Należy też podkreślić, iż w związku z przyrostem zadań budżetowych Agencji wzrost zatrudnienia jest od kilku lat procesem stałym (w 2005 r. wynosił 7.624 pełne etaty) i powoduje, iż ARiMR stała się jednym z największych pracodawców publicznych w Polsce przy średnim miesięcznym wynagrodzeniu dla pracowników stałych 3.644 zł brutto, zaś w oddziałach rejonowych i biurach powiatowych 3.413 zł brutto z uwzględnieniem pracowników nowozatrudnionych.**

W sumie **wynik finansowy ARiMR** określany różnicą między przychodami ogółem a kosztami bieżącymi finansowymi i z działalności pomocowej **jest ujemny i wynosi -539,94 mln zł** tj. deficyt wydatków **realnie wzrósł w relacji do 2006 r. o 5,6%**, przy założeniu, że koszty działalności pomocowej dotyczące dopłat do oprocentowania kredytów bankowych zostały oszacowane wg aktualnej stopy redyskonta weksli NBP wynoszącej **4,25% w stosunku rocznym, stąd każda obniżka tej stopy deficyt ten zmniejszy.** Niemniej porównując poziom planowanych wydatków z wartością posiadanych do dyspozycji środków, **średni statystyczny stopień ich zabezpieczenia dla każdego z planowanych zadań wynosi 71,24% i jest o 5,4% wyższy niż w 2006 r.** Biorąc pod uwagę, iż w pierwszej kolejności będą finansowane zobowiązania wymagalne Agencji z okresów wcześniejszych (Stan na 31.12.2006 r. 183,84 mln zł), to **na wydatki bieżące i uruchomienie programów pomocowych w 2007 r. w tym dopłat do oprocentowania kredytów inwestycyjnych, czy innych dopłat, środków budżetowych będzie odpowiednio mniej.** Stąd trzeba mieć świadomość, iż ich realizacja jest w istotnym stopniu zależna od znalezienia sposobu sfinansowania tych zadań (np. przez kredyt), jak również jest funkcją decyzji w zakresie skali wydatków majątkowych. Warto dodać, iż planowane nakłady na budowę, ulepszenie i zakup środków trwałych oraz wartości materialnych i prawnych mają wynieść **337,8 mln zł**, co oznacza realny wzrost w stosunku do 2006 r. o ponad **jedną trzecią (37,3%)**. Z planu finansowego Agencji wynika też, iż jej zobowiązania wymagalne na koniec grudnia 2007 r. **wzrosną o blisko 2,2 razy przy poziomie**

aktywów na ten dzień **615,69 mln zł** i zobowiązań liczonych według wartości nominalnej **571,95 mln zł**, w warunkach wspomnianej stopy redyskonta weksli NBP 4,25% w stosunku rocznym.

Powyższe rozważania dotyczą zadań ARiMR finansowanych z dotacji podmiotowej. Nie uwzględniają jednak zadań zleconych realizowanych przez ARiMR a finansowanych ze środków będących w dyspozycji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz środków ujętych w rezerwach celowych. **Biorąc pod uwagę tylko finansowanie przez ARiMR projektów z udziałem środków z UE w wysokości 6.317,91 mln zł (bez środków ujętych w funduszach celowych) planowane wydatki Agencji wzrastają w 2007 r. do kwoty 7.617,68 mln zł wraz z współfinansowaniem kosztów realizacji projektów „Transition Facility”, tj. będą blisko 6-cio krotnie wyższe niż w 2006 r.**

3.2. Agencja Rynku Rolnego (ARR)

Agencja Rynku Rolnego będzie prowadziła w 2007 r. działalność związaną z administrowaniem mechanizmami WPR (w tym interwencyjną, w ramach krajowych płatności uzupełniających, współfinansowania z budżetu krajowego mechanizmów WPR oraz w zakresie dodatkowych zadań do realizacji w 2007 r.) i działalność administracyjną, zapewniającą realizację nałożonych działań. **Źródłem finansowania tych działań** w zakresie prefinansowania będzie odpowiednia pożyczka uruchomiona po zawarciu umowy z Ministerstwem Finansów, **środki budżetowe z rezerwy celowej** (w tym ewentualne środki niewygasające w 2006 r.), **środki budżetowe w formie prefinansowania** (rynek cukru) i **dotacji oraz przychody własne** (dywidenda, odzyskane wierzytelności). **W projekcie Ustawy budżetowej zarezerwowano dla Agencji środki budżetowe w łącznej kwocie 165,827 mln zł** na działalność administracyjną i realizację zadań krajowych tj. kwotę realnie **o ok. 6,5% wyższą niż w 2006 r.** **Wraz z pozostałymi przychodami Agencji** (finansowe, dywidendy i udziały w zyskach, inne) **przychody ogółem stanowią będą 180,2 mln zł** tj. będą realnie wyższe o **4,2% niż w 2006 r.** Poza dotacją budżetową ARR korzystać będzie ze środków zapisanych w rezerwach ogólnych i celowych budżetu, przeznaczonych na finansowanie WPR i Rybackiej w kwocie **420,46 mln zł** oraz w oparciu o pożyczkę z budżetu państwa na administrowanie mechanizmem WPR **na kwotę 1.295,4 mln zł.** **Stąd łączna kwota wydatków na realizację zadań w 2007 r. wyniesie 1.881,68 mln zł** tj. ponad 4-krotnie mniej niż ARiMR. Z dotacji budżetowej pokryte będą wydatki administracyjne na kwotę **112,7 mln zł**, wydatki majątkowe **5,1 mln zł** oraz program dopłat do zużytego materiału siewnego **48 mln zł.** W ramach wydatków administracyjnych dominującą pozycję stanowią wynagrodzenia pracowników oraz pochodne od wynagrodzeń w wysokości **80,3 mln zł** tj. **ok. 71,7% ogółu wydatków**, przy czym kwota wynagrodzeń jest realnie **niższa o 10,2%** (zgodnie

z zaleceniem Ministra Finansów) **od tej z 2006 r.** Średnioroczna liczba zatrudnionych w przeliczeniu na pełne etaty wyniesie w 2007 r. **1.250 osób tj. o 135 mniej** niż w 2006 r. Poza wynagrodzeniami na wydatki administracyjne Agencji składają się: współfinansowanie wraz z UE i budżetem krajowym programów pod nazwą „Oryginalność pod ochroną”, „Ekologia” oraz instytucji wykonujących na rzecz Agencji zadania delegowane, a także uczestnictwo w targach, wystawach, konferencjach oraz wydatki związane z opieką serwisową systemu informatycznego, audytem wewnętrznym i inne. Z kolei wydatki majątkowe ARR dotyczą inwestycji w zakresie oprogramowania mechanizmów obsługujących WPR (2,3 mln zł), zakupów sprzętu komputerowego (0,8 mln zł) i zakupu nowych samochodów w celu wymiany wyeksploatowanych (2 mln zł). Dopłaty do zużytego materiału siewnego przeznaczone są natomiast do wsparcia programu siewu lub sadzenia materiału siewnego, określanego kategorią „elitarny” lub „kwalifikowane” i dotyczą gospodarstw objętych pomocą w rolnictwie oraz dotkniętych klęską suszy w latach 2006-2007. **W sumie porównanie przychodów ogółem ARR (180,2 mln zł) i kosztów (283,4 mln zł) wskazuje na ujemny wynik finansowy w wysokości 103,2 mln zł**, który powstał głównie na skutek naliczenia odsetek za zwłokę w zapłacie zobowiązań dotyczących kredytów bankowych przejętych przez Skarb Państwa a stanowiących koszt Agencji tj. od zobowiązań wymagalnych z tytułu spłaty poręczonych kredytów rozliczenia dotacji na wydatki majątkowe, ujęcia w kosztach odpisów aktualizujących należności oraz rozliczenia podatku VAT. Równocześnie **plan finansowy ARR zakłada stan aktywów trwałych na koniec 2006 r. w wysokości 139,4 mln zł i taki sam stan na koniec 2007 r., natomiast stan zobowiązań wymagalnych wg wartości nominalnej 709,68 mln zł na koniec 2006 r. a 773,85 mln zł na koniec 2007 r. tj. o 64,17 mln zł więcej.** Jeśli idzie o działalność planowaną do realizacji przez ARR w 2007 r., związaną z administrowaniem mechanizmami WPR i realną dynamikę wydatków w 2007 r. to przedstawia się ona jak w tabeli 1.

W sumie zaprezentowane zestawienie środków finansowych przewidzianych na **administrowanie przez ARR mechanizmami WPR w 2007 r. dowodzi, iż wydatki w tym zakresie wyniosą 1.295,4 mln zł tj. będą realnie o 14,8% niższe niż w 2006 r. przy czym ich struktura w około 51% dotyczyć będzie interwencji rynkowej, 38% refundacji poniesionych wydatków, w 8% dopłat, zaś 3% stanowić będzie zwrot kosztów związanych z dystrybucją pomocy żywnościowej.** Warto też zauważyć, iż tylko na rynkach mleka i przetworów mlecznych, suszu paszowego oraz lnu i konopi nastąpi istotny wzrost realnych nakładów w porównaniu do 2006 r., z kolei na rynkach skrobi, miodu pozostanie on na zbliżonym do 2006 r. poziomie, zaś na pozostałych rynkach ulegnie wyraźnemu obniżeniu, w największym stopniu na rynku cukru (ok.40%), ale także na rynku zbóż (14,93%) i rynku mięsa (12,4%).

Tabela 1

Zestawienie środków finansowych na administrowanie przez ARR mechanizmami WPR

Wyszczególnienie	Kwota 2007 r.	Dynamika realna (do projektu wydatków 2006 r.)
	w mln zł	w %
1. Rynek zbóż w tym:	439,55	-14,3
• Refundacje	2,0	
• Interwencja	437,55	
2. Rynek mięsa, drobiu i jaj w tym:	135,52	-12,4
• Refundacje	94,32	
• Dopłaty	41,20	
2. Rynek mleka i przetworów mlecznych w tym:	222,86	+21,5
• Refundacje	150,97	
• Interwencja	59,32	
• Dopłaty	12,57	
4. Rynek skrobi ziemniaczanej • Interwencja	34,05	+0,7
• Dopłaty	17,56	
	16,49	
5. Rynek cukru w tym:	340,92	-40,1%
• Refundacje	175,58	
• Interwencja	156,90	
• Dopłaty	8,44	
6. Rynek miodu w tym:	9,65	+0,8
• Dopłaty	9,65	
7. Rynek owoców i warzyw w tym:	7,73	-28,3
• Refundacje	7,73	
8. Rynek suszu paszowego w tym:	1,74	+31,9
• Dopłaty	1,74	
9. Rynek lnu i konopi w tym:	0,74	+83,1
• Dopłaty	0,74	
10. Rynek jedwabników w tym:	0,18	-11,9
• Dopłaty	0,18	
11. Rynek wina w tym:	0,03	pozycja występuje od 2007 r.
• Dopłaty	0,03	
12. Produkty przetworzone w tym:	46,82	-2,5
• Refundacje do surowców rolnych w produktach przetworzonych (cukier, zboża, produkty mleczne, jaja)	46,82	
13. Dostarczanie nadwyżek żywności ludności UE w tym:	41,86	-77,3
• Zwrot kosztów	41,86	
14. Program działań promocyjnych i informacyjnych w tym:	13,75	+52,6
• Dopłaty	13,75	
R A Z E M	1.295,40	-14,8

Źródło: Informacja ARR o projekcie budżetu na 2007 r., Materiały Senackiej Komisji ds. Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, listopad 2006 r.; Obliczenia własne.

Istotnie też zmaleje zwrot kosztów z tytułu dostarczania nadwyżek żywności najuboższej ludności UE (ponad 4-krotnie), natomiast wzrosną nakłady na działania promocyjne i informacyjne o ok.53%. **Należy też zaznaczyć, iż w 2007 r. działania Agencji związane z realizacją mechanizmów WPR finansowane będą do kwoty 420,5 mln zł ze środków krajowych zapisanych w rezerwach celowych tj. w wysokości odpowiadającej jednej trzeciej ogółu środków przewidzianych na administrowanie mechanizmami WPR w 2007 r. Dotyczyć one będą płatności uzupełniających na rynku tytoniu (278,3 mln zł), skrobi ziemniaczanej (33,7 mln zł) oraz programu poprawy produkcji i sprzedaży produktów pszczelarstwa (9,7 mln zł), działań promocyjnych i informacyjnych odnośnie do produktów rolnych na rynku wewnętrznym i w państwach trzecich (8,2 mln zł) a także finansowania podatku VAT od zadań WPR (wydatki budżetowe 90,5 mln zł). W 2007 r. przewiduje się także ponieść dodatkowe wydatki na szczególne środki wsparcia na rynku drobiu (ok. 65 mln zł), których źródłem finansowania mają być niewygasające środki z rezerwy celowej w 2006 r.**

W podsumowaniu należy podkreślić, iż zakres działań ARR stale wzrasta i nowe zadania nałożone na Agencję w 2007 r., m.in. związane z rozliczeniem mechanizmu „kwotowanie produkcji mleka” **będą wymagały zwiększenia zatrudnienia o 150 osób do ok. 1400 etatów**, co wymaga zwiększenia dotacji podmiotowej.

4. Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (KRUS)

Kwota wydatkowana na potrzeby KRUS w 2007 r. będzie wynosiła **15.151,97 mln zł** tj. realnie o **ok.0,68% mniej niż w 2006 r.** Jest to jednak tylko **88,4% limitu projektowanych w 2007 r. wydatków na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne.** Warto zauważyć, iż w 2006 r. udział ten wynosił **181%**, w 2005 **182%**, w 2004 **213%**, a w latach 2001-2002 **ponad 400%**. **Udział w 2007 r. jest przeto ponad dwukrotnie niższy niż w 2006 r., przy zbliżonej nominalnie kwocie wydatków.** To wyraźne przyspieszenie malejącego od kilku lat udziału KRUS w ogóle wydatków na rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne nastąpiło również za sprawą wliczania środków z UE do poszczególnych części budżetowych, niemniej, gdyby porównywalnie do 2006 r. odliczyć środki z UE na program PHARE i dwa sektorowe programy operacyjne to redukcja byłaby mniejsza i wskaźnik wyniósłby 102,6%. **Trudno jednak nie zauważyć, iż malejący udział KRUS w strukturze wydatków budżetowych na sektor rolno-żywnościowy postępuje w ostatnich latach stosunkowo szybko, głównie za sprawą rosnącego finansowania i współfinansowania przez stronę polską projektów z udziałem środków UE oraz dopłat i innych płatności w ramach Wspólnej Polityki Rolnej.** Z kwoty dotacji do KRUS w 2007 r. 94,9% przeznacza się na fundusz emerytalno-rentowy, 4,87% na zadania zlecone, a 7,83 mln zł tj. 0,05% na renty strukturalne. Pozostałą część stanowią

dotacje do funduszu prewencji i rehabilitacji (4,5 mln zł), celowe na pokrycie składek na ubezpieczenie zdrowotne inwalidów wojennych i wojskowych (23,4 mln zł) oraz refundację ulg dla inwalidów wojennych i wojskowych z tytułu ubezpieczenia OC i AC (0,25 mln zł). **Warto zauważyć, iż łączna suma bieżących wydatków na KRUS w 2007 r. to około 5,9% ogółu projektowanych wydatków budżetu państwa. W latach poprzednich udział ten był wyraźnie wyższy. W 2006 r. wynosił 6,63%, w 2005 r. 6,93%, w 2004 r. 7,8%, w 2003 r. 8,7%, w 2000 r. 9,06% i 10,16% w 1998 r. Powyższe oznacza, iż na przestrzeni 10 lat zmniejszył się o 42%. Dowodzi to wyraźnej i trwałej tendencji do redukcji udziału KRUS w wydatkach budżetu państwa.** Rok 2007 r. przyniesie dalsze ograniczenie socjalizacji wydatków w budżecie rolnym na rzecz wzrostu wydatków na przemiany strukturalne na obszarach wiejskich, restrukturyzację i modernizację gospodarstw oraz poprawy ich sytuacji dochodowej. Warto zauważyć, że potrzeby resortu rolnictwa tylko w zakresie współfinansowania programów unijnych oraz dopłat i innych płatności WPR zapisane w Rezerwach celowych wyniosą w 2007 r. 4.554.5 mln zł tj. 26,6% ogółu wydatków z krajowego budżetu na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne.

W wymiarze społeczno-ekonomicznym należy to traktować jako kompensację ograniczeń wydatków na KRUS, który to proces wyraźnie nasila się od momentu członkostwa Polski w UE tj. od 2004 r. **Pamiętać jednak trzeba, iż kumulacja negatywnych skutków społecznych niewydolności dochodowej gospodarstw rolnych narastała latami, stąd redukcja środków budżetowych na cele KRUS nie może wyprzedzać poprawy sytuacji dochodowej gospodarstw rolnych. Może mieć jedynie charakter względny (zmniejszenie udziałów w wydatkach budżetowych) a nie dotyczyć ograniczenia nominalnego poziomu dotacji do ubezpieczenia społecznego rolników.** Przez dłuższy czas jeszcze trzeba będzie wspierać zarówno sferę ekonomiczną, jak i socjalną w gospodarstwach rolnych, w zgodzie z akceptowaną społecznie wizją przekształceń w obu sferach.

5. Agencja Nieruchomości Rolnych (ANR)

Do wydatków na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne zaliczyć należy także dotację państwa przewidzianą w planie finansowym ANR na wykup na rzecz Skarbu Państwa nieruchomości od rolników przechodzących na rentę lub emeryturę. Wynosi ona w 2007 r. **100 tys.zł** i jest realnie o blisko **2,9% niższa niż w 2006 r.** Ponadto przychody ogółem Agencji wyniosą 113,43 mln zł a koszty 118,23 mln zł, co daje ujemny wynik finansowy w wysokości -4,8 mln zł. Deficyt w 2007 r. wynosi ok. 4,1% i będzie o ok. 0,5% niższy niż w 2006 r. Powstał on w warunkach stabilnego zatrudnienia **930 osób** przy ponad **60%** udziale wynagrodzeń w kosztach ogółem Agencji. Dane te uzupełniają

informacje odnośnie aktywów trwałych i obrotowych Agencji, planowanych **na koniec grudnia 2007 r.** odpowiednio **91,0 mln zł** i **75,0 mln zł** wobec 5 mln zł zobowiązań wg wartości nominalnej. Nominalna wartość aktywów trwałych i obrotowych będzie o ok. **10,9 mln zł** niższa niż w 2006 r. zaś zobowiązania będą o 30 tys.zł wyższe.

Z kolei plan finansowy Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa na 2007 r. **zakłada wielkość przychodów ogółem** (w tym ze sprzedaży i korzystania z mienia Zasobu) **na kwotę 1.444,74 mln zł tj. realnie o 9,7% mniejszą niż przewidywane wykonanie w 2006 r.** Natomiast **koszty ogółem** mają wynosić w 2007 r. **1.439,0 mln zł**, co daje dodatni wynik finansowy w wysokości **5,3 mln zł**, podczas gdy w 2006 r. wystąpił deficyt w wysokości **- 322,4 mln zł**, głównie ze względu na różnicę między środkami uzyskanymi z gospodarowania Zasobem w danym roku a środkami obciążającymi mienie Zasobu. Należności i roszczenia ANR ustalono na kwotę 1.500,9 mln zł tj. realnie o 2% mniejszą niż w planowanym wykonaniu za 2006 r. Na takim samym poziomie nominalnym utrzyma się też limit poręczeń i gwarancji kredytowych (30 mln zł). Planuje się natomiast ograniczenie średniorocznej liczby zatrudnionych w jednostkach gospodarczych Zasobu (w przeliczeniu na pełne etaty) o 50 osób w porównaniu z 2006 r.

6. Centralny Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych

Przychody Centralnego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych zaplanowano w wysokości 19,64 mln zł tj. realnie o 0,3% więcej niż w przewidywanym wykonaniu za 2006 r. Fundusz ten jest tworzony z 20% zgromadzonych dochodów funduszu terenowego, który pozostaje w gestii samorządów województw. Wchodzi do niego należności za wyłączenie gruntów z produkcji rolniczej i opłat za użytkowanie nierolnicze gruntów wyłączonych z produkcji rolniczej, a także różnorakie opłaty: (np. za niewykonanie obowiązku zdjęcia próchnicznej warstwy gleby), karne i darowizny. Środki Funduszu przeznacza się na ochronę, rekultywację i poprawę jakości gruntów rolnych oraz na wypłatę odszkodowań przewidzianych ustawą. Wydatki Centralnego Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych wyniosą 19,641 mln zł i będą realnie o 7,7% niższe niż w przewidywanym wykonaniu budżetu w 2006 r. zaś stan Funduszu na koniec 2007 r. wynieść ma 2,158 tys.zł tj. o 0,13% realnie mniej niż w 2006 r.

7. Pozostałe uwagi

Z eksperckiego obowiązku należy odnotować, iż Sejmowa Komisja Rolnictwa i Rozwoju Wsi w opinii o projekcie ustawy budżetowej na rok 2007 w zakresie rolnictwa z dnia 25 października 2006 r. **pozytywnie zaopiniowała**

propozycję Krajowej Rady Izb Rolniczych, dotyczącą wprowadzenia zmian w projekcie ustawy budżetowej na 2007 r. w odniesieniu do możliwości dofinansowania przeprowadzenia wyborów do samorządu rolniczego. W związku z tym na ten cel przewidziano dotację w wysokości 4,2 mln zł zapisaną w Rezerwach celowych, dział 758 rozdz.75818, poz.21 i odpowiednią poprawkę do projektu ustawy budżetowej w postaci dodatkowego artykułu 21a. Należy też odnotować, iż w projekcie wydatków budżetowych na 2007 r. i opinii Sejmowej Komisji Rolnictwa i Rozwoju Wsi nie znalazło akceptacji stanowisko Ogólnopolskiego Związku Zawodowego Lekarzy Weterynarii Inspekcji Weterynaryjnej z dnia 18.09.2006 r., postulujące zwiększenie liczby etatów w powiatowych i wojewódzkich inspektoratach weterynarii.

II. Konkluzje

1. Projekt wydatków budżetowych państwa na 2007 r. w części poświęconej Rolnictwu, rozwojowi wsi i rynkom rolnym **wyodrębnia trzy wyraźne części**. W pierwszej określono wydatki na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne łącznie na kwotę **17.136,78 mln zł tj. realnie ponad dwukrotnie wyższą (205,3%) niż w 2006 r.** W drugiej wydatki te powiększono o środki przewidziane planem finansowym KRUS, co spowodowało, że pierwotna kwota wzrosła o **15.151,97 mln zł tj. do sumy 32.288,75 mln zł tj. realnie o ok. 37%.** W trzeciej uwzględniono środki z UE **11.375,505 mln zł, które nie licząc środków pochodzących z pomocy unijnej w ramach programu „Transition Facility” (przejściowe wsparcie) były realnie o 2,2% wyższe niż w 2006 r.** W tym stanie rzeczy kwota ogółem wydatków budżetowych przewidywanych w 2007 r. w zakresie wymienionych trzech części wzrosła do **42.106,4 mln zł tj. realnie o 21,34%** w porównaniu z 2006 r. Pozwala to mówić o rzeczywistym wzroście udziału wydatków na sektor rolny, wieś i obszary wiejskie w Polsce w ogólnych wydatkach budżetu z **3,66%** w 2006 r. do **6,67%** w 2007 r., zaś z uwzględnieniem KRUS do **12,57%** (wzrost udziału 2,28%) w porównaniu do 2006 r.. Z wliczeniem KRUS i środków UE udział ten wzrasta do **16,39%** tj. o 1,26% w porównaniu z rokiem 2006 (15,13%). **Jest to wzrost znaczący szczególnie, gdy wziąć pod uwagę perspektywę kilku ostatnich lat.** Warto przypomnieć, iż jeszcze w 2002 r. udział Rolnictwa, rozwoju wsi i rynków rolnych wydatkach budżetowych wynosił **1,98%**, a w całym okresie **1997-2003 r. tj. przed przystąpieniem do UE średnio 2,23%.** Można więc przyjąć, iż w stosunku do okresu poprzedzającego członkostwo Polski w UE udział ten w 2007 r. tj. po trzech latach członkostwa uległ potrojeniu. Jeśli idzie o udział wydatków na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne (bez KRUS) w **Produkcje Krajowym Brutto** to w 2007 r. wyniesie on **1,56%** tj. blisko dwukrotnie więcej niż w 2006 r. (**0,80%**). **Gdy wziąć pod uwagę także**

wydatki na KRUS to wskaźnik ten wzrasta do 2,94% i jest 0,7% wyższy niż w 2006 r., natomiast udział ogółu środków na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne łącznie ze środkami UE oraz KRUS w PKB wyniesie w 2007 r. 3,82%, podczas gdy w 2006 r. wyniósł on 3,3%, a więc był 0,62% niższy. Z drugiej jednak strony należy zauważyć, iż w projekcie budżetu na 2007 r. wiele tytułów wydatków ulega redukcji (por.pkt.1.2 ekspertyzy). Liczba pozycji, na które przewidziano niższe wydatki z krajowego budżetu jest wyraźnie wyższa niż pozycje, gdzie zanotowano wzrost. Sytuacja w tym zakresie w dużym stopniu przypomina tą sprzed dwóch lat (Budżet na 2005 r.). Są więc przesłanki by postawić tezę, iż wzrost środków na współfinansowanie i prefinansowanie programów i płatności unijnych odbywać się będzie w 2007 r. w warunkach malejącego, bądź nierosnącego finansowego wsparcia z krajowego budżetu wydatków: Wojewódzkich Ośrodków Doradztwa Rolniczego, Powiatowych i Wojewódzkich Inspektoratów Weterynarii, wydatków krajowych na melioracje wodne (poza projektami z udziałem UE), postęp biologiczny w produkcji roślinnej, ochronę roślin itp. Wspólnym mianownikiem dla wielu tych tytułów jest związek z postępowaniem jakości i nowości oraz jakości typu i wykonania. W przekonaniu opiniującego zbyt wcześnie uznano, iż wsparcie unijne będzie w wystarczający sposób kompensować te redukcją. Nie doceniono, iż to właśnie szeroko rozumiany postęp biologiczny i inwestycje w jakość i wiedzę w największym stopniu decydują współcześnie o konkurencyjności na rynkach, w tym także rolnych. Można wyrazić nadzieję, iż wraz z przyswajaniem zasad i celów Wspólnej Polityki Rolnej UE i unijnych funduszy strukturalnych prawda ta na tyle się upowszechni, iż znikną w latach następnych tendencje do krótkookresowych oszczędności kosztem jakości i postępu w rolnictwie, wspieranego z krajowych środków budżetowych.

2. Przepływy środków finansowych pomiędzy UE a Polską w 2007 r. przyniosą stronie polskiej efekty netto. Składka Polski do budżetu UE, którą w 2007 r. szacuje się na 10.786,668 mln zł będzie niższa niż przyznane Polsce środki z UE na programy unijne i płatności bezpośrednie. Stanowi ona ok. 91,3% środków przyznanych Polsce przez UE (na kontynuację programów i programy operacyjne z udziałem funduszy strukturalnych). Same zadania wynikające z celów Wspólnej Polityki Rolnej i Rozwoju Obszarów Wiejskich refinansowane przez stronę polską pochłoną 9.778,023 mln zł tj. realnie o 6,84% więcej środków niż w 2006 r. Dodać jednak należy, że ogólna suma środków przyznanych przez UE Polsce w 2007 r. wynosi 27.297,76 mln zł, zaś wydatki na cele budżetu rolnego Polski stanowią 43,28% tej kwoty. W 2006 r. udział ten był zbliżony i wynosił 43,32%. Oznacza to, iż powstaje dodatnie saldo przepływów sięgające w 2007 r. na rzecz Polski kwoty 16.511,09 mln zł. Oczywiście mowa jest o kwotach możliwych do wykorzystania, które jak uczy praktyka nie będą w pełni wykorzystane ze względu na różnorakie bariery pozyskiwania środków: ekonomiczne,

społeczne i organizacyjne. Niemniej poziom dotychczasowej absorpcji dostępnych dla gospodarstw rolnych i samorządów gminnych środków unijnych jest na tyle wysoki, iż teza o efektach netto w rozliczeniach z UE w 2007 r. może się potwierdzić. **Pewną trudnością w tym zakresie jest dość długi okres oczekiwania na zwrot prefinansowania przez budżet krajowy należnych Polsce świadczeń unijnych.** Warto zauważyć, iż np. w 2006 r. zaledwie 20% płatności bezpośrednich, przypadających na ten rok, zostanie zrealizowana, zaś pozostała część przesunięta będzie na 2007 r. Podobna sytuacja wystąpi zapewne w 2008 r. i latach następnych z tym, iż od 2007 r. Polska nie uzyskuje od UE dodatkowych środków na wsparcie płynności krajowego budżetu, co miało miejsce w 2006 r. **Doświadczenia ze zwrotem należności z tytułu prefinansowania za 2005 r. pokazują, iż okres ten się wydłuża. Należy przeto zrobić wszystko by skrócić czas oczekiwania na zwrot przez UE Polsce wyłożonych (procentowych) środków, także poprzez maksymalne usprawnienie w Polsce realizacji zgłoszonych wniosków i przyspieszenie wypłat.** Gdyby się miało okazać, iż przesuwanie w czasie ciężaru zwrotu Polsce prefinansowanych przez budżet krajowy wydatków UE jest tendencją trwałą i postępującą, to trzeba z całą mocą temu zjawisku przeciwdziałać.

3. Projekt budżetu na 2007 r. dowodzi, iż rząd konsekwentnie, w wysokim stopniu, wiąże **Rozwój rolnictwa, obszarów wiejskich i rynków rolnych w Polsce ze środkami pomocowymi z UE.** W 2004 r. stanowiły one **25,07%** wydatków w budżecie rolnym Polski, uwzględniając KRUS. W 2005 r. wskaźnik ten wzrósł do **41%**, a w 2006 r. do **ok.46,7%**. W 2007 r. udział ten zmniejszył się do **39%** tj. o ok.6,7%, wliczając (w sposób porównywalny do 2006 r.) środki na programy operacyjne z udziałem funduszy strukturalnych do wydatków ze środków z UE* (1.996,343 mln zł, por. pkt.2 ekspertyzy). Tak więc w trzecim roku członkostwa Polski w UE zaznaczył się względny spadek udziału pomocy unijnej w wydatkach budżetowych, co jest wynikiem zwiększonego współfinansowania i prefinansowania programów unijnych oraz zadań WPR z krajowego budżetu w porównaniu z 2006 r. Podobne zjawisko ma miejsce, gdy wziąć pod uwagę udział środków UE w ogóle wydatków na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne oraz KRUS łącznie ze środkami UE. Odpowiednie wskaźniki wyniosły wówczas: **20,05%** w 2004 r., **29,12%** w 2005 r., **31,98%** w 2006 r. i **28,06** w 2007 r. Także w tym przypadku obserwuje się względny spadek (o **3,92%**) unijnego wsparcia w wydatkach budżetu rolnego w Polsce. Zaobserwowane zjawisko może być sygnałem początkującym względną stabilizację pomocy unijnej w wydatkach budżetowych na rzecz sektora rolnego, wsi i obszarów wiejskich w Polsce. Koreluje ono z zaobserwowanym w 2007 r. zjawiskiem malejącej dynamiki przyrostu środków unijnych na cele budżetowe omawianego

* W 2007 r. po raz pierwszy środki te zapisano w projekcie budżetu w częściach budżetowych. Stąd by uzyskać porównywalność z latami wcześniejszymi pomniejszono odpowiednio wydatki ogółem na Rolnictwo, rozwój wsi i rynki rolne łącznie z KRUS i zwiększono wydatki ze środków UE i obliczono przytoczony współczynnik.

sektora (por. pkt.2 ekspertyzy – rozliczenia z UE). Nie stoi to jednak na przeszkodzie by bieżący i długofalowy wpływ unijnych instytucji i struktur na sytuację ekonomiczną i społeczną polskiego rolnictwa, rynków rolnych, wsi i obszarów wiejskich uznać za wiodący i kluczowy dla dalszego rozwoju.

Prof.dr hab.Andrzej Czyżewski